

Kristent Kvinnesaksforum: Helene Freilem Klingberg forteller

Gjennom århundrene har menn teologisert, filosofert og psykologisert omkring kvinners vesen, egenskaper og rolle. Kvinnesynet har vi fått i arv gjennom generasjonene.

Kristent kvinnesaksforum på stand på midten av 1970-tallet. Helene Freilem Klingberg til høyre., Eier: Ukjent.

Fakta: Om forfatteren Helene Freilem Klingberg

Helene Freilem Klingberg (født 1936) var aktiv i Kristent Kvinnesaksforum (1974-87). Hun har bakgrunn som journalist i NRK og Dagen og har hatt en rekke verv i kirkeliv og organisasjoner. 31. oktober 2007 holdt hun dette innlegget i seminarrekken «Milepæler i 1970-årenes kvinnekamp», som Kilden arrangerte i samarbeid med Norsk Kvinnesaksforening (2006-2007).

Slik uttrykte presten Sigvald Skavlan det i sin bok fra 1872, Om Eva – den første Kvinde:
«Den nyskabte kvinde er ... stilltiende. Som brud ledes hun frem. Hun kaares og tiltales. Selv er hun taus, i lydighed ligeoverfor sin Gud, i underdanighed ligeoverfor sin Brudgom.

Den mandlige kjærlighed er aktiv, handlende og talende. Den kvindelige kjærlighed er passiv, gaadefuld og dulgt. I all sin lidenskab er hun taus og indesluttet, som om Hjertets nøgle lå på havsens bund.»

I forordet uttrykkes det at hensikten med boken er å fremføre og skildre den første kvinne – forbildet for alle følgende.

Da Kristent Kvinnesaksforum (KKF) ble etablert november 1974, var det blant annet i erkjennelse av at det var nødvendig med et oppgjør med avdøde kirkefedre og deres svært så levende og tradisjonstro barnebarn. De visste å sette tingene på plass i en mild form ved inngangen til Kvinnetiåret:

«Ekteskapet er en skjønn forening av ånd og natur. Kvinnen har en basisfunksjon, mannen en mer aktiv og ledende rolle.» «Mannen er familiens hode og står vakt ved hjemmets dør, mens kvinnen er hjemmets hjerte og skaper hjemmets atmosfære.»

Dette med hode og hjerte hadde man utvilsomt hørt før. Fra kirkelig hold ble det flere hundre år tidligere flittig henvist til bibelordene om at mannen var kvinnens hode – det utadvendte og talende organ, mens kvinnen representerte hjertet –«det indre organ som var skjult for verden mens det led og utholdt prøvelser i stillhet. »

Tiden var nå inne til å synliggjøre hjertet og dets mange prøvelser. Kristent Kvinnesaksforum (KKF) uttrykte det slik i sine statutter:

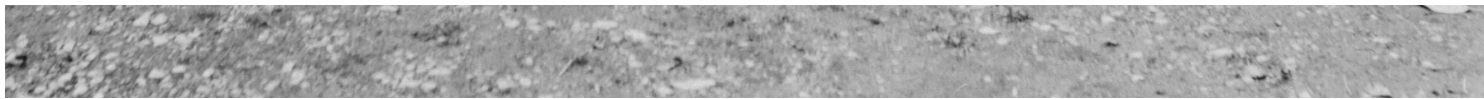
«Vi vil ta opp til kritisk vurdering holdninger og praksis i og utenfor kirken som virker kvinneundertrykkende, og arbeide positivt for at kvinner får bruke sine gudgitte evner, anlegg og muligheter i en ansvarlig tjeneste og forvaltning. KKF er en økumenisk og tverrpolitisk gruppe, åpen for kvinner i alle aldre. Den vil på kristen grunn være et forum der kvinner kan møtes for å drøfte og belyse spørsmål som angår kvinner i hjem, kirke og samfunn – gjennom foredrag, samtaler, deltagelse i den offentlige debatt, gruppearbeid og andre arbeidsformer.»

Et arbeidsutvalg på fem ble ansvarlig for opplegget. En debatt om også menn kunne bli medlemmer, resulterte i et vedtak om at menn selvsagt hadde adgang til de åpne møtene og at de kunne bli støttemedlemmer ved å betale kr. 10.

Men før man kom så langt var Kirkeakademiet i Oslo en aktiv fødselshjelper for Kristent Kvinnesaksforum, og Klekken turisthotell var rammen om en konferanse i april 1974 som satte det hele i gang. Gjennom foredrag og samtaler med fordypning og nye perspektiver ble det gitt en innføring i den moderne kvinnebevegelses utvikling. Teologiske problemer som skriftsynet (og dermed kvinnesynet), samt skaperordningene, anvendt på kvinne og mann ble tatt opp. I en fri og frigjørende samtale ble det avdekket hvordan forskjellige typiske kvinnesituasjoner i dagens samfunn oppleves, og konferansen endte med en bred debatt om hvilken plass og hvilken form en

eventuell «kirkelig kvinnesak» burde få. En vesentlig del av debatten dreide seg om hvordan vi skal forstå underordningstanken hos Paulus i dag, og den spenning som fins mellom underordning – og likeverdstanden i Bibelen. (Galaterbrevet 3.28: Her er ikke jøde eller greker, trell eller fri, mann eller kvinne. Dere er alle en, i Kristus Jesus.)

Kirkelige embeter var lenge stengt for kvinner. Her en gruppe prester utenfor Veldre kirke i Ringsaker i Hedmark i 1926. Foto: Simen Baardseth, Stiftelsen Domkirkeodden

I forlengelse av Klekken-konferansen som hadde bred oppslutning, ble det nedsatt en foreløpig komite.

Det ble sendt en henvendelse til Bispemøtet som førte til at Bispemøtet nedsatte et utvalg i 1974 for å forberede en utredning av kirkens syn på kvinnen i historisk, teologisk og sosiologisk perspektiv.

I et brev til Kirkeakademiets styre fra komiteen ble det pekt på viktige tema og problemstillinger for et videre arbeid. Her heter det bl.a.:

«Det trengs et teologisk og ideologisk opprydningsarbeid når det gjelder kvinnesynet, et oppgjør med den nedvurdering av kvinnen som kommer til uttrykk hos kirkefedrene og som på mange måter har fulgt teologien frem til i dag. Man bør analysere komponentene i teologenes kvinnesyn. Mange av dem gir seg ut for å tale på vegne av den hellige skrift, mens de ofte er influert av gamle filosofer og antikkens kvinneforakt.»

Om forholdet til kvinnebevegelsen heter det i brevet:

«I stedet for å angripe kvinnebevegelsen for å bryte ned hjem og familie, bør kirken være villig til å ta ad notam den analyse av dagens situasjon som kvinnebevegelsen har gitt når det gjelder strukturer som nettopp truer hjemmet: stor avstand mellom boplass og arbeidsplass, lite menneskevennlig boligbygging, mangel på trygge tilsynsordninger for barn. Kvinnebevegelsen peker på betydningen av å bringe mannen tilbake til hjemmet. Når kirken så sterkt betoner hjemmet som samfunnets grunnvoll, er det inkonsekvent å la kvinnen i stor utstrekning bære ansvaret alene.

Kirken er midt i verden, og må ta standpunkt til ikke bare individualetiske, men også sosialetiske problemer. Bibelen og den kristne tro forkynner et budskap om likeverd mellom mann og kvinne, om frihet og ansvar for den enkelte – uansett kjønn – til å bruke evner og anlegg til beste for fellesskapet i hjem, kirke og samfunn.»

Med andre ord: dette var et omfattende program for de mange kvinner og noen menn som følte denne saken som en spesiell utfordring og som sørget for at den ble satt på dagsordenen i kirkelige fora. Det ble tatt sikte på reelle forandringer der kvinner kunne bli synliggjort og medbestemmende.

Kristent Kvinnesaksforums ledelse og aktive medlemmer utfordret det tradisjonelle kvinnesynet i kirken ved åpne møter med foredrag og debatter i ulike kristne sammenhenger, ved innlegg i dagspressen.

Vi trykte opp møteprogram hvert halvår. Hadde vårt eget nyhetsbrev, redigert av journalist Gerd Rødahl. Hun er nå 82 år, men fortsatt skrivende, med fast spalte i Nordberg menighetsblad.

I kvinneåret hadde vi en fast spalte i Vårt Land. Ikke uventet kom det reaksjoner og angrep – fra legmannshold og fra enkelte kjente konservative teologer, mens andre gav sin støtte. Stadig tilbakevendende tema var underordningstanken og motstanden mot kvinnelige prester.

I 1977 tilrettela vi en egen gudstjeneste med kvinneperspektiv i samarbeid med Forum eksperimentale – nå Kirkelig Kulturverksted. Vi kalte det en frigjøringsgudstjeneste og jeg skrev til denne gudstjenesten salmen:

Gud har skapt oss til å bære

ansvar for hans skaperverk.

mann og kvinne skulle være

likestilte, fri og sterk.

Vi ble satt til å forvalte,

så og plante, dele rett.

Til husholder Gud oss kalte,

da han skapte menneskets ætt.

Kristus frelste oss og gav oss

barnekår, en tro et håp.

Mann og kvinne, ingen forskjell

adgang får vi ved vår dåp.

Likeverd er der tilstede,

alle stengsler er brutt ned.

Undertrykte kom i glede

motta Kristi kraft og fred.

Hellig Ånd, kom gjør oss rede,

la din frihet blant oss rå.

Mann og kvinne, la oss se det:

hva som hindrer oss å gå.

Hva som hemmer vekst og virke,

låser evner, binder sinn.

Skap på ny en frigjort kirke,

rust den ut og seier vinn.

(Salmen er brukt ved mange gudstjenester senere, særlig 8. mars)

Mye tid og spalteplass gikk med til å forklare hva kristne kvinnesakskvinner og Kristent Kvinnesaksforum sto for.

“

Som kristne kvinnesakskvinner ville vår ledetråd være et forvalteransvar overfor Gud, ansvarlig nestekjærlighet og søstersolidaritet med de tusener av kvinner som opplever diskriminering og undertrykkelse som en realitet.

Det var ikke tale om et alternativ til den sekulære kvinnebevegelse, i mangt sto vi sammen, men vi ønsket at det ikke skulle være tvil om vår basis og primære forpliktelse. Som kristne kvinnesakskvinner ville vår ledetråd være et forvalteransvar overfor Gud, ansvarlig nestekjærlighet og søstersolidaritet med de tusener av kvinner som opplever diskriminering og undertrykkelse som en realitet.

Det som ble satt i gang ved etableringen av Kristent Kvinnesaksforum, førte også til dannelse av lignende grupper andre steder i landet, bl.a. Bergen og Tromsø, og det bidrog til at saken kom på dagsordenen i mange menigheter og andre kristne fora. Det dreide seg om en bevisstgjøringsprosess med søkelys både på manns- og kvinnerollen og en mer handlingsrettet virksomhet for å endre på strukturer og sikre en bedre kvinnerepresentasjon i kirkens besluttende organer.

Kristent Kvinnesaksforum sto sammen med kvinnebevegelsen i flere saker som f.eks. Kvinnepolitisk aksjon foran kommunestyrevalget i 1983 og ikke minst i Fellesaksjonen mot porno og prostitusjon.

Det er for øvrig verdt å merke seg at i 1974 var kvinnerepresentasjonen i menighetsrådene hele 44,9 % på landsbasis. Til sammenligning var det bare 14,8 % kvinner som ble valgt ved kommunestyrevalget i 1971.

Land og Kirke/Gyldendal Norsk Forlag

KVINNE- KAMP OG KRISTEN TRO

En antologi utarbeidet av Kirkerådets
utvalg for forskning og utredning

Faksimile av antologien Kvinnekamp og kristen tro, Gyldendal 1975.

Kristent Kvinnesaksforum sto sammen med kvinnebevegelsen i flere saker som f.eks.

Kvinnepolitisk aksjon foran kommunestyrevalget i 1983 og ikke minst i [Fellesaksjonen](#) mot porno og prostitusjon.

I Oslo-komiteen for Kvinneåret hadde vi to representanter. Nevnes må også kampen mot kjønnslemlestelse/ omskjæring som ble frontet av sokneprest Anne-Berit Stensager og Berit Aas.

Det ble holdt medlemsmøter i januar, februar og mars 1975 Det første åpne møtet, i april - samlet over 200 deltagere. Temaet var «Kvinnefrigjøring – et kristent anliggende?» I paneldebatten deltok tre kvinner og to menn:

Husmor og stud.theol Astri Hauglin, sekretær Lita Hjertholm i KFUK og journalist Johanna Suhrlund, redaktør Asbjørn Kvalbein og psykolog Terje Knutheim.

Det er verd å nevne at vi i Kristent Kvinnesaksforum også prøvde å holde oss orientert om kvinnesaken i kirkelig, internasjonalt perspektiv. I 1975 var temaet sterkt fremme på Kirkenes Verdensråd generalforsamling i Nairobi – der jeg deltok som journalist. I 1976 deltok Elise Klouman Bekken og undertegnede på Det Lutherske Verdensforbunds første kvinnekonferanse som ble holdt på Sri Lanka og i 1979 var det europeisk kvinnekonferanse i Wien, der vi også deltok.

Kirkenes Verdensråd satte også i gang et eget prosjekt: *The community of women and men in the church*. Her var også norske grupper i flere menigheter med.

I løpet av Kvinnetiåret 1975-85 gjorde kvinnelige teologer her hjemme et systematisk arbeid på sitt felt og er kommet inn i debatten og ut på banen med større tyngde – bl.a. gjennom Norsk kvinnelig teologforening (som vi skal få høre mer om i historisk perspektiv) Feministteologi er blitt et sentralt begrep hos oss som i andre land, kvinneerfaring, antropologiske perspektiver og kvinners bidrag til sjelesorgen er viktige stikkord. Lite påaktede bilder og begreper i det bibelske materialet, slik menn har tolket Skriften gjennom historien, er blitt hentet frem, og språket som en undertrykkende eller frigjørende faktor er kommet i fokus.

I Kirkerådets regi har viktige ting skjedd. Det ble ansatt en egen kvinnekonsulent i 1982, Synnøve Hinnaland Stendal, som vi også skal få møte i dag. Det ble også nedsatt et eget utvalg for kvinnespørsmål. En egen utredning, *Fra kirkens kvinneside*, ble publisert, og en utredning om kvinnemishandling har sett dagens lys.

Det er også verd å nevne flere bøker som ble publisert på 70-tallet og senere:

Kvinnekamp og kristen tro fra 1975, en antologi utarbeidet av Kirkerådets utvalg for forskning og utredning (Land og kirke/Gyldendal); *Kvinnen i kirken. Teori og praksis* av Marit Lindheim Gundersen i 1976 (Hovedfagsoppgave i kristendomskunnskap); *Kloke jomfruer, om kirke, kristendom og kvinnefrigjøring* med 12 bidragsytere fra Kristent Kvinnesaksforum og Gerd Rødahl som redaktør (Aschehoug 1978). Og dessuten det omfattende studieheftet *Søstre på samme jord* (Kirkens U-landsinformasjon 1989.) Selv hadde jeg et kapittel om Kristent Kvinnesaksforum i Reidar Husebys bok *Alt angår kirken* (Verbum 1986).

Det er også gledelig at flere hovedoppgaver og doktorgradsarbeider fra kvinner i kirken de senere år har dreid seg om tema som vi satt på dagsordenen i Kristent Kvinnesaksforum på 1970-tallet.

Se også

- [Pornokampen i Norge på 1970- og 80-talet](#)

1970-TALLETS KVINNEKAMP RELIGION

Av Helene Freilem Klingberg, 2007

Last ned ⬇ | Del

Meldinger ved utskriftstidspunkt 24. oktober 2026, kl. 00.52 CEST

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.